

Duševné vlastníctvo, jeho ochrana a prečo sú dôležité pre malé a stredné podniky

Duševné vlastníctvo (Intellectual Property – IP) zahŕňa nehmotné výtvary ľudského intelektu, ako sú vynálezy, dizajny, umelecké a literárne diela, ochranné známky, obchodné tajomstvá, názvy výrobkov či logá. Tieto výtvary môžu byť podľa príslušných právnych predpisov chránené pred neoprávneným použitím alebo rozmnožovaním inými osobami, či subjektami. Dôležitou črtou práv duševného vlastníctva je ich územná platnosť – platia iba v krajinách a sú chránené legislatívou, kde boli zaregistrované (alebo inak nadobudnuté).

Prečo je ochrana duševného vlastníctva dôležitá pre MSP?

Pre malé a stredné podniky (MSP) je duševné vlastníctvo často jedným z najhodnotnejších aktív, a to z niekoľkých dôvodov:

Zvýšenie konkurencie schopnosti

Správna stratégia v oblasti duševného vlastníctva podporuje inovatívnosť, rozpoznateľnosť značky a rast na trhu.

Ochrana pred kopírovaním

Registrácia práv duševného vlastníctva zabraňuje konkurencii v zneužití vašich nápadov alebo dizajnov.

Zhodnotenie investícií

Chránené vynálezy a know-how zvyšujú návratnosť výdavkov na výskum a vývoj.

Zníženie právnych rizík

Jasná stratégia v oblasti duševného vlastníctva znižuje riziko sporov, ktoré môžu byť finančne aj časovo náročné.

Zvýšenie hodnoty firmy

Duševné vlastníctvo zvyšuje dôveryhodnosť podniku u investorov, partnerov aj zákazníkov.

Základné druhy práv duševného vlastníctva

Patenty

Patenty poskytujú výhradné právo na využívanie vynálezu (výrobku alebo procesu), ktorý buď ponúka nový spôsob vykonávania určitej činnosti, alebo poskytuje nové technické riešenie problému. Platnosť patentu trvá zvyčajne 20 rokov. Patent možno udeliť napríklad na nový stroj, zariadenie alebo chemickú látku. Majiteľ patentu však môže poskytnúť súhlas iným osobám na využívanie jeho chráneného vynálezu prostredníctvom licencie.

Úžitkové vzory

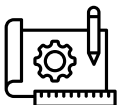
Ide o tzv. „malé patenty“, ktoré chránia technické riešenia s nižšou úrovňou invencie, ale stále priemyselne využiteľné. Na rozdiel od patentov sa však nedajú použiť na ochranu niektorých druhov technických riešení (napr. chemické látky alebo biologické postupy). Technickým riešením môže byť napríklad nový výrobok alebo zariadenie, nová látka, či zmes látok, nový spôsob výroby alebo použitie známej látky na nový účel. Úžitkovým vzorom na rozdiel od patentov nie je možné chrániť spôsob výroby chemických a farmaceutických látok, medicínske použitie látky alebo zmesi látok a technické riešenie týkajúce sa výrobku pozostávajúceho z biologického materiálu alebo obsahujúceho biologický materiál, alebo spôsobu, prostredníctvom ktorého je biologický materiál vyrobený, spracovaný alebo využitý.

Ochranné známky

Ochranná známka je označením schopným odlišiť tovary alebo služby jedného podniku od iných. Chráni názov, logo, slogan, zvuk alebo iný prvok, ktorý odlišuje vaše produkty alebo služby od konkurencie. Známka môže byť slovo alebo kombinácia slov, písmen, čísl, kresieb, symbolov a aj neviditeľných znakov (napr. zvuky alebo vône). Zaregistrovaná známka poskytuje výhradné právo na jej používanie na 10 rokov, s možnosťou neobmedzeného predĺženia.

Priemyselný dizajn

Týka sa vzhľadu výrobku – tvar, farba, vzor, štruktúra alebo kombinácia týchto prvkov. Chráni estetické a vizuálne prvky výrobkov, ako sú obaly, nábytok, spotrebiče, oblečenie či šperky.

Autorské práva

Autorské práva (alebo práva autora) predstavujú práva, ktoré majú tvorcovia k svojim literárnym a umeleckým dielam, ako sú knihy, hudba, maľby, sochy, filmy, počítačové programy, databázy, reklamy, mapy a technické výkresy. Témou, ktorá nabíra na význame, je ochrana softvéru – ide o ochranu informácií uložených v hardvéri a využívaných počítačovými systémami na vykonávanie rôznych operácií; zahŕňa ochranu algoritmov, programových kódov a grafických rozhraní. Na rozdiel od patentov sa autorské práva nadobúdajú automaticky po vytvorení diela, nie je nutná registrácia – no odporúča sa dôkaz o autorstve (napr. prostredníctvom archívu, dôveryhodného zápisu, elektronického podpisu a pod.).

Obchodné tajomstvá

Týkajú sa dôverných informácií, ktoré poskytujú podniku konkurenčnú výhodu – napríklad výrobné receptúry, výrobné procesy, vzorce, techniky, databázy zákazníkov, marketingové stratégie a iné know-how.

Aby sa informácia kvalifikovala ako obchodné tajomstvo, musí spĺňať určité kritériá:

- **dôvernoscť** - informácia nesmie byť všeobecne známa alebo ľahko prístupná verejnosti či konkurentom,
- **ekonomická hodnota** - informácia musí mať ekonomickú hodnotu práve preto, že nie je známa iným a poskytuje konkurenčnú výhodu,
- **primerané opatrenia** - vlastník obchodného tajomstva musí prijať primerané opatrenia na udržanie dôvernosti informácie, ako napríklad dohody o mlčanlivosti, kontrolu prístupu či školenie zamestnancov.

Na čo nezabudnúť pri projektoch financovaných z EÚ

Pri zapojení sa do projektov v rámci konzorcií (napr. cez programy Horizont Európa, Interreg a iné), je dôležité už pri príprave projektu upraviť otázky duševného vlastníctva:

- ✓ Kto je vlastníkom vstupných informácií a technológií?
- ✓ Ako budú chránené výstupy projektu?
- ✓ Kto získa práva na ich využívanie a komercializáciu?

Transparentné dohody o právach duševného vlastníctva medzi partnermi znižujú riziko sporov a urýchľujú využitie výsledkov v praxi.

Vzdelávanie a finančná podpora

- **Fond pre MSP** – granty pre registráciu duševného vlastníctva a sken možností
- **European IP Helpdesk E-Learning**
- **European Patent Office E-Learning**
- **WIPO Academy** – bezplatné online kurzy
- **European Patent Academy**
- **Inventors' handbook (European Patent Office)**
- **EUIPO Academy Learning Portal**
- **Unitary Patent Information**
- **Frequently Asked Questions (FAQs) on IP in Europe**

Užitočné zdroje a kontakty

- **Úrad priemyselného vlastníctva SR** – registrácia patentov, známk, dizajnov
www.indprop.gov.sk
- **PATLIB pri CVTI SR** – poradenstvo a patentové informácie
www.cvtisr.sk
- **EUIPO** – Úrad EÚ pre duševné vlastníctvo
www.euipo.europa.eu
- **EPO** – Európsky patentový úrad
www.epo.org
- **WIPO** – Svetová organizácia duševného vlastníctva
www.wipo.int
- **International IP SME Helpdesks** – podpora pri ochrane duševného vlastníctva mimo EÚ (Čína, India, Latinská Amerika, Afrika, Juhovýchodná Ázia)
<https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu>

Potrebujete poradiť?

Poradcovia siete Enterprise Europe Network (EEN Slovensko) vám radi pomôžu s ochranou duševného vlastníctva a zorientujú vás v možnostiach jeho financovania. Kontaktujte nás ešte predtým, než začnete nápad zdieľať s partnermi, investormi alebo na trhu.

www.uvptechnicom.sk/een

een@uvptechnicom.sk

055/2585 3661

